

Wyrok z dnia 2 czerwca 1998 r.

I UKN 95/98

Matka nie ma prawa do wcześniejszej emerytury, jeżeli choroba dziecka nie upośledza sprawności jego organizmu, w sposób wymagający jej stałej opieki (§ 1 ust. 3 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki, Dz.U. Nr 28, poz. 149).

Przewodniczący SSN: Maria Mańkowska (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 1998 r. sprawy z wniosku Jadwigi K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 5 listopada 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wnioskodawczyni Jadwiga K., urodzona 11 października 1951 r., złożyła w dniu 31 sierpnia 1994 r. wniosek o emeryturę z powodu konieczności stałej opieki nad dzieckiem Łukaszem urodzonym 11 czerwca 1981 r. Do wniosku dołączone zostało zaświadczenie lekarskie z 17 sierpnia 1994 r., z którego wynika, że Łukasz K. choruje na astmę oskrzelową, bardzo często nawracające stany astmatyczne i wymaga osobistej opieki matki. Decyzją z dnia 16 września 1994 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni od dnia 1 maja 1994 r. prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. nr 28, poz.149) ponieważ udowodniła jednocześnie

okres zatrudnienia w rozmiarze 27 lat, 10 miesięcy i 17 dni. W dniu 10 lutego 1997 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynął wniosek Prokuratury Wojewódzkiej w R. o wszczęcie postępowania w celu ponownego ustalenia prawa wnioskodawczynie do świadczeń emerytalnych. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że w wyniku postępowania wyjaśniającego stwierdzono, iż Łukasz K. nie jest chory w stopniu wymagającym stałej osobistej opieki matki. Potwierdziła to analiza dokumentacji lekarskiej, przeprowadzona przez Wojewódzką Przychodnię Matki i Dziecka. Wobec tego, decyzją z dnia 17 lutego 1997 r. organ rentowy wstrzymał wnioskodawczynie wypłatę emerytury od dnia 1 marca 1997 r. Odwołanie wnioskodawczynie od tej decyzji oddalił Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 22 lipca 1997 r.

Sąd Wojewódzki zażądał dokumentacji lekarskiej dotyczącej Łukasza K. i po jej dołączeniu dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy pneumonologa i internisty. Biegli po zapoznaniu się z dokumentacją lekarską i zbadaniu Łukasza K. stwierdzili u niego spastyczny (alergiczny) nieżyt oskrzeli bez odchyłeń od stanu prawidłowego ani zaburzeń wydolności oddechowej. Wymaga to okresowego leczenia, ale nie wymaga stałej opieki ani aktualnie, ani od 31 sierpnia 1994 r. Na tej podstawie Sąd pierwszej instancji ustalił, że Łukasz K. nie wymagał w 1994 r. i w dalszym ciągu nie wymaga stałej opieki innej osoby. Wobec tego wnioskodawczynie nie ma uprawnień do wcześniejszej emerytury, jak prawidłowo stwierdził organ rentowy w zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem a dnia 5 listopada 1997 r. oddalił apelację wnioskodawczynie i uznał, że Sąd Wojewódzki prawidłowo ustalił na podstawie dowodów zgromadzonych w postępowaniu przed organem rentowym i w postępowaniu sądowym, że schorzenia, na jakie cierpi syn wnioskodawczynie Łukasz nie wymagają stałej opieki matki. Takie okoliczności jak to, że Łukasz uczęszcza do szkoły bez żadnych dłuższych przerw, że bez żadnych ograniczeń uczestniczy w lekcjach w.f. i że rodzice nie informowali szkoły o przewlekłych i ciężkich schorzeniach syna, w zestawieniu z opiniami lekarskimi, daje pełne podstawy do przyjęcia, iż wnioskodawczynie nie ma uprawnień do wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. Biegli lekarze specjalności właściwych dla schorzeń syna wnioskodawczynie po zapoznaniu się z pełną dokumentacją lekarską i zbadaniu Łukasza stwierdzili w sposób wyraźny, że cierpi on na alergiczny nieżyt oskrzeli bez zaburzeń wydolności

oddechowej i że choroba ta wymaga okresowego leczenia, ale badany nie wymagał i nie wymaga stałej opieki innej osoby.

Sąd Wojewódzki miał zatem pełne podstawy, aby opinie te uznać za trafne i wiarygodne. Są one bowiem zgodne z opinią Wojewódzkiej Przychodni Matki i Dziecka w R., wydanej na prośbę organu rentowego, a ponadto jasne, wyczerpujące, fachowe i należycie uzasadnione. Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Wojewódzki prawidłowo zgromadził w tej sprawie pełny materiał dowodowy i ocenił go w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami (art.233 §1 KPC). Jeżeli zatem syn wnioskodawczyni nie jest chory w stopniu, który wymagałby tak w roku 1994, jak i w chwili obecnej stałej opieki matki, to Sąd pierwszej instancji trafnie uznał, że wnioskodawczyni nie spełnia i nie spełniała warunków dla uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury w myśl przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. W takiej zaś sytuacji wstrzymanie wypłaty emerytury na podstawie art.80 ust.1 w związku z art.102 ust.1 pkt 4 i ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. nr 40, poz.267 ze zm.) było zgodne z obowiązującym prawem.

Powyższy wyrok pełnomocnik wnioskodawczyni zaskarżył kasacją, zarzucając na podstawie art.393¹ KPC naruszenia przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na obrazie przepisów art.5 KPC na skutek jego niezastosowania, art.232 zdanie drugie w związku z art.468 §2 pkt 3 KPC - na skutek nieprzeprowadzenia dowodu z zeznań świadka Bronisława N., art.326 §1 w związku z art.328 §2 KPC na skutek pominięcia w ocenie Sądu dokumentacji lekarskiej znajdującej się w aktach sprawy, a zwłaszcza zaświadczenia lekarskiego z dnia 9 kwietnia 1997 r. Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w R. oraz pominięcia dowodu z przesłuchania powódki w charakterze strony. Wnioskodawczyni wniosła o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie jest zasadna. Stosownie do §1 ust.1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. nr 28,

poz.149), wydanym na podstawie art.27 ust.2a ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. nr 40, poz.267 ze zm.) prawo do wcześniejszej emerytury przysługuje matce dziecka, które ze względu na stan zdrowia wymaga jej stałej opieki, a matka ma okres zatrudnienia co najmniej 20 lat. Z ustaleń Sądu pierwszej instancji, zaakceptowanych przez Sąd drugiej instancji wynika, że wnioskodawczyni nie spełnia pierwszego z tych warunków.

Zarzuty kasacji o naruszeniu art.5, 232, 468 § 2 pkt 3, 316 § 1 i 328 § 2 KPC nie są zasadne. Powódka przedłożyła do akt sprawy zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia syna z dnia 9 kwietnia 1997 r. [...] i podlegało ono ocenie przez biegłych lekarzy specjalności właściwych dla schorzeń syna wnioskodawczyni. Wnioskodawczyni, działająca bez adwokata lub radcy prawnego, nie potrzebowała od Sądów dodatkowej pomocy albo wskazówek, a najlepszym na to dowodem jest to, że nie doszło do żadnych jej zaniedbań w dokonaniu czynności procesowych w sprawie. Była natomiast pouczona o sposobie składania środków odwoławczych, z czego prawidłowo skorzystała.

Zaświadczenie lekarskie wydane w dniu 9 kwietnia 1997 r. przez lekarza - alergologa Bronisława N. potwierdza wcześniejsze jego rozpoznanie, że syn wnioskodawczyni cierpi na astmę oskrzelową i pyłkowicę, czyli alergiczną astmę oskrzelową. Dowód z tego dokumentu wykluczał potrzebę przeprowadzenia dowodu z zeznań tego lekarza na te same okoliczności zarówno na wniosek strony jak i z urzędu (art.232 zdanie drugie KPC). W sprawie nie zachodziła też konieczność podjęcia czynności wyjaśniających (art.468 §2 pkt 3 KPC), gdyż w odwołaniu od decyzji organu rentowego jedyną sporną okolicznością w sprawie była ocena stanu zdrowia syna wnioskodawczyni, dla której Sąd pierwszej instancji powołał dowód z opinii 2 biegłych lekarzy: internisty i pneumonologa.

Zarzut naruszenia art.316 §1 w związku z art.328 §2 KPC także nie mógł być uznany za słuszny. Sąd pierwszej instancji wydał wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, natomiast czym innym jest, że stan ten, w ocenie wnioskodawczyni, został ustalony w sposób nieprawidłowy. Nie jest bowiem prawdziwe twierdzenie kasacji, że dowód z zaświadczenia wystawionego przez lekarza Bronisława N. nie był brany pod rozwagę Sądów obu instancji, skoro został oceniony w opinii biegłych. Biegli wydali opinię po zbadaniu chłopca i zapoznaniu się z aktami sprawy dołączonej dokumentacji lekarskiej, w tym z Poradni Alergologicznej, w której pracuje lekarz - specjalista Bronisław N. Biegli potwierdzili rozpo-

nanie lekarza Bronisława N. zawarte w zaświadczeniu z 9 kwietnia 1997 r. [...] oceniając, że stan zdrowia Łukasza K. wymaga okresowego leczenia, ale nie jest konieczna stała opieka innej osoby, ani pomoc w postępowaniu leczniczym i rehabilitacyjnym. Wnioski biegłych lekarzy nie są w niczym sprzeczne z dowodem znajdującym się w aktach sprawy, zostały uznane przez Sądy obu instancji za trafne i wiarygodne, nie wymagały zatem innego omówienia w uzasadnieniu wyroku o dokonanego przez Sąd Apelacyjny. Niestwierdzenie bowiem choroby dziecka w bardzo poważnym stopniu upośledzającej sprawność jego organizmu, (§1 ust.3 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r.), które wymagałoby stałej opieki matki, wyklucza jej uprawnienia do wcześniejszej emerytury.

Z tych wszystkich względów i na podstawie art.393¹² KPC Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====